

The Paradox of Open Government and the Decline of Quality of Governance: A Case Study of South Asian Countries

Surya Bawar Omri¹, Seyyd Hossein Athari² ✉, Ruhollah Eslami Shabjare³, Vahid Sinaee⁴

1. Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

E-mail: surya.bawaromari@mail.um.ac.ir

2. (Corresponding Author) Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

E-mail: athari@um.ac.ir

3. Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

E-mail: eslami.r@um.ac.ir

4. Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

E-mail: sinaee@um.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:

8 July 2025

Received in revised form:

12 October 2025

Accepted:

21 November 2025

Available online:

25 December 2025

Keywords:

Information Age,
Open Government,
Closed Government,
Quality Of Governance,
South Asia.

ABSTRACT

Today, it is accepted that information and communication technology plays a very important and fundamental role in economic growth, social development, and the cohesion of cultural identity. Entering the information age has also caused changes in all areas of politics and consequently political systems, and open government has been introduced as an alternative to existing systems. However, some research has addressed the issue that open government, if the government bodies are not reviewed to promote citizen participation, will be a new tool at the disposal of non-democratic systems. Accordingly, the main objective of the present study is to examine the intersection of open government with performance indicators of government bodies (executive, legislative, and judicial) as well as the democracy index, and the hypothesis has been put forward that promoting open government does not necessarily mean improving the performance conditions of government bodies and the democracy index. The sample studied is from countries in the South Asian region, and the research method is trend research. The United Nations and the Economist indicators have been used as research variables. The results of the study indicate that the status of South Asian countries in open government has not necessarily meant their movement towards democracy and improving citizen access through promoting the performance of government bodies. Afghanistan has the worst situation among the countries in the region after the Taliban came to power, while Nepal has the best situation in open government and government performance indicators. Also, the democracy index has been declining in all countries studied.

Cite this article: Bawar Omri, S., Athari, S. H., Eslami Shabjare, R., & Sinaee, V. (2025). The Paradox of Open Government and the Decline of Quality of Governance: A Case Study of South Asian Countries. *Human Geography Research Quarterly*, 57 (4), 125-142.

<http://doi.org/10.22059/jhgr.2026.385138.1008755>

© The Author (s)

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

The information age has caused changes in all aspects of human life, including politics, and as a result, political systems have new concepts and indicators, the main basis of which is to provide simple, accurate and efficient access for citizens to monitor governments and improve bio-social conditions. While information technology has revolutionized the general process of human life, it has also subjected the political field to new aspects of concepts. Among the most important political concepts formed in the political field affected by the information age are the concepts of open government and closed government, which were proposed in the first decade of the 21st century. The division of political systems into two groups, with open government and those without it (closed government), is the achievement of the information age, which is influenced by Karl Popper's division of closed and open society and emphasizes that modern political systems are designed based on the opinion of citizens. Moreover, for this reason, their monitoring of their political system should be strengthened through the achievements of the information age; however, the World Wide Web weakened the old media and software companies, revealing the enormous power of a new approach known as Web 2. Based on this, open government is the ruling doctrine, which believes that citizens have the right to access the documents and procedures of government bodies consisting of the legislative, executive, and judicial branches to provide effective public supervision. Based on this, the current research aims to investigate the state of open government and its achievements in South Asian countries. As a geographical and geopolitical region, South Asia has been increasingly important in recent years.

Methodology

According to the goals and questions of the research, the trend analysis method has been used to examine the data. Trend analysis examines trends and refers to their historical and temporal continuity. The regular changes in data and phenomena are evaluated over time to recognize them. One

of the characteristics of trends is that they represent changes in a group of data or phenomena and also represent changes in a period in such a way that those data or phenomena have changed and their status is different from the past. Each period depends on the subject of the process and its field of knowledge and may be short for one phenomenon and long for another. Another characteristic of trends is that they can be used to simplify phenomena' complexity; that is, a phenomenon is expressed in a simplified form in a process. Also, it is based on the premise that changes in the world have historical continuity. Pearson's correlation test has also been used to determine a significant relationship between the open government index and other indices.

Results and discussion

Examining the process of matching open government with other indicators for the existence of correlation and influence has been done in two ways: firstly, the situation of each country will be investigated, and then the general situation of the investigated countries.

Afghanistan: The open government index and its technological facilities are correlated with the state of the legislature and judiciary.

Bangladesh: The open government index and its technological facilities are correlated with the state of the executive and judiciary.

India: The index of open government and available technological facilities is correlated only with the state of the executive branch.

Nepal: The open government index and the technological facilities available in it correlate with the state of the executive and judiciary.

Pakistan: The open government index and the technological facilities available in it are correlated with the state of the executive and legislative powers.

Sri Lanka: Index of open government and technological facilities available in it is correlated only with the state of the executive branch.

A very important point is the significant and negative relationship of all the countries studied in the open government

index and the democracy index, and this means that the improvement of the open government index, which is the improvement of new tools, has led to more suppression of democracy in South Asian countries. The test of the hypothesis of the effect of the open government index on the democracy index shows that there is no direct relationship between them, and the increase in the open government score in all the countries under review has caused a decrease in the democracy index.

Conclusion

Open government and improving the position of countries have become increasingly important. For this reason, the indicators and dimensions examined regarding its effectiveness should reflect the achievements of open government and not only measure the technical and infrastructural facilities of the countries. However, they should also correctly show the government's underlying processes. Open government ratings are maturing in this direction, so they have focused on evaluating users' use and, therefore, measuring the quality of government actions.

In general, the examination of the state of South Asian countries based on the open government index and its association as the state of improving the access of citizens and the efficiency of government institutions is misleading; Because the survey conducted indicated that this index does not achieve achievements such as the state of democracy and the improvement of the efficiency of government institutions in the access of citizens. It should be acknowledged that this index is also potentially dangerous because its name gives any political system a democratic appearance, which is contradictory in reality. Therefore, open government should be truly related to achievements in improving the status of citizens. We can evaluate its real effects only by ranking other indicators that are considered the achievement of open government.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

پارادوکس حکومت باز و نزول کیفیت حکمرانی مطالعه موردی: کشورهای جنوب آسیا

سوریا باور عمری^۱، سیدحسین اطهری^۲ ✉، روح‌الله اسلامی شعبجره^۳، وحید سینایی^۴

۱- گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. رایانامه: surya.bawaromari@mail.um.ac.ir

۲- (نویسنده مسئول)، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. رایانامه: athari@um.ac.ir

۳- گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. رایانامه: eslami.r@um.ac.ir

۴- گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. رایانامه: sinaee@um.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

امروزه پذیرفته شده است که فناوری اطلاعات و ارتباطات نقش بسیار مهم و اساسی را در رشد اقتصادی، توسعه اجتماعی و انسجام هویت فرهنگی برعهده دارد. ورود به عصر اطلاعات همچنین موجب تغییر در تمامی ساحت سیاست و به تبع آن نظام‌های سیاسی شده و حکومت باز به‌عنوان بدیل نظام‌های موجود معرفی گردیده است. لیکن برخی از تحقیقات بدین موضوع پرداخته‌اند که حکومت باز در صورت عدم بازنگری در ارکان حکومت به‌جهت ارتقاء مشارکت شهروندان، ابزاری نوین در اختیار نظام‌های غیردموکراتیک خواهد بود. بر این اساس هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی تقاطع حکومت باز با شاخص‌های عملکرد ارکان حکومت (مجریه، مقننه و قضائیه) و همچنین شاخص دموکراسی است و این فرضیه مطرح شده که ارتقاء حکومت باز الزاماً به‌معنی بهبود شرایط عملکرد ارکان حکومت و شاخص دموکراسی نیست. نمونه مورد بررسی کشورهای منطقه جنوب آسیا است و روش پژوهش روند پژوهی است از شاخص‌های سازمان ملل و اکونومیست به‌عنوان متغیرهای پژوهش استفاده شده است. نتیجه بررسی حاکی از آن است که وضعیت کشورهای جنوب آسیا در حکومت باز الزاماً به‌معنی حرکت آنها به‌سوی دموکراسی و بهبود دسترسی شهروندان از طریق ارتقاء عملکرد ارکان حکومت نبوده است. افغانستان پس از روی کار آمدن طالبان بدترین وضعیت در میان کشورهای منطقه را داراست و در مقابل کشور نپال بهترین وضعیت در شاخص‌های حکومت باز و عملکرد ارکان حکومت داراست. همچنین شاخص دموکراسی در تمامی کشورها در روند بررسی شده نزولی بوده است.

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۴/۱۷

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۷/۲۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۸/۳۰

تاریخ چاپ:

۱۴۰۴/۱۰/۰۴

واژگان کلیدی:

جنوب آسیا،

حکومت باز،

حکومت بسته،

عصر اطلاعات،

کیفیت حکمرانی.

استناد: باور عمری، سوریا؛ اطهری، سیدحسین؛ اسلامی شعبجره، روح‌الله و سینایی، وحید. (۱۴۰۴). پارادوکس حکومت باز و نزول کیفیت حکمرانی مطالعه موردی: کشورهای جنوب آسیا. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۷ (۴)، ۱۲۵-۱۴۲.

<http://doi.org/10.22059/jhgr.2026.385138.1008755>

مقدمه

عصر اطلاعات سبب تغییر در تمامی وجوه زیست انسانی از جمله سیاست شده و به تبع آن نظام‌های سیاسی نیز دارای مفاهیم و شاخص‌های نوینی شده‌اند که مبنای اصلی آنها فراهم نمودن دسترسی ساده، دقیق و کارآمد شهروندان برای نظارت بر دولت‌ها و بهبود شرایط زیست اجتماعی است (Wang & Yang, 2022; Goodarzi et al, 2021)؛ بنابراین امروزه پذیرفته شده است که فناوری اطلاعات و ارتباطات نقش بسیار مهم و اساسی را در رشد اقتصادی، توسعه اجتماعی و انسجام هویت فرهنگی برعهده دارد. فناوری اطلاعات در حالی که روند کلی زیست انسان را متحول ساخته است، حوزه سیاسی را نیز دستخوش وجوه جدیدی از مفاهیم نموده است. از جمله مهمترین مفاهیم سیاسی شکل گرفته در حوزه سیاسی متأثر از عصر اطلاعات، مفهوم حکومت باز^۱ و حکومت بسته^۲ است که در دهه اول قرن بیست و یکم مطرح گردیدند. تقسیم‌بندی نظام‌های سیاسی به دو گروه دارای حکومت باز و فاقد آن (حکومت بسته) دستاورد عصر اطلاعات است که متأثر از تقسیم‌بندی کارل پوپر^۳ در خصوص جامعه بسته و باز می‌باشد و تأکید بر این موضوع دارد که نظام‌های سیاسی نوین بر پایه نظر شهروندان طراحی شده است و به همین دلیل نیز نظارت آنان بر نظام سیاسی خود از طریق دستاوردهای عصر اطلاعات بایست تقویت گردد؛ چراکه اگرچه شبکه جهانی وب باعث تضعیف شرکت‌های رسانه‌ای و نرم‌افزاری قدیمی شد اما در عین حال قدرت عظیم یک رویکرد جدید را آشکار کرده است که به‌عنوان وب ۲ شناخته می‌شود. وب ۱ به نسلی از اینترنت گفته می‌شود که در آن صاحبان پایگاه‌های اینترنتی به انتشار مطالب خود پرداخته و مردم تنها نظاره‌گر بودند؛ اما وب ۲ که انقلابی در شبکه اینترنت محسوب می‌شود، مشارکت گسترده مردم را در تولید محتوا میسر ساخته است (Wang & Yang, 2022). اصلاحات فناوری محور با تأکید بر گسترش دسترسی اعضا جامعه، در دستور کار اغلب کشورها قرار گرفته و به موضوع جدیدی برای بحث دولت‌های امروزی بدل شده است. مدل حکومت باز با تکیه بر داده باز، از جمله مدل‌های نوین برای پیاده‌سازی اصلاحات فناوری محور است. داده‌ها به‌مثابه نیروی محرک برای دولت ارزش ایجاد می‌کنند؛ اما این ارزش افزوده بدون مشارکت، همکاری و در اختیار قرار دادن اطلاعات به مردم، محقق نمی‌شود و این همان تحول از سیستم بسته به سمت سیستم باز است (Haleem et al, 2022: 277).

مشابه اصطلاح وب ۲، در حکومت ۲ یا حکومت باز نیز به شهروندان به‌دنبال معنای حقیقی بوده و خواستار افزایش مشارکت خود در فرایندهای نظارتی و داورى در خصوص عملکردها هستند. برخی معتقدند که این عبارت به معنای استفاده از رسانه‌های اجتماعی به‌وسیله سازمان‌های دولتی است و در نظر دیگران به معنای شفافیت است بخصوص زمانی که موضوع انتشار داده‌های ارکان حکومت در میان باشد. برخی دیگر آن را ترکیبی از پردازش ابری، ویکی‌ها، جمع‌سپاری، برنامه‌های موبایل، برنامه‌های ترکیبی تحت وب، رقابت‌های بین توسعه‌دهندگان نرم‌افزار و یا همه‌ی فرآیندهای دیگر وب ۲ می‌دانند که در کار حاکمیت به کار گرفته می‌شوند. حکومت ۲ به معنای شکافته شدن مفهوم آن است. در این تصویرسازی دوباره این مفهوم مورد تأکید قرار گرفته است که حکومت سازوکاری است برای اقدام جمعی. شهروندان دور هم جمع می‌شوند، قانون می‌گذارند، مالیات می‌پردازند و نهاد حاکمیت را ایجاد می‌کنند تا مشکلاتی را مدیریت کنند که به‌طور انفرادی قادر به حل آنها نیستند و لیکن حل آنها علاقه مشترک اعضا جامعه است (Lathrop & Ruma, 2010: 15). بر این اساس، حکومت باز در عصر اطلاعات از آن جهت اهمیت یافته است که

1. Open government
2. Closed government
3. Karl Popper

شهروندان و قدرت تصمیم‌گیری آنها در چرخشی اساسی در جهان سیاست، به معیاری همگانی تبدیل گردیده‌اند و دیگر دولت‌هایی که همچون لویاتان دارای قدرت یگانه باشند با نظام‌های سیاسی‌ای که نظر شهروندان در آنها اهمیت فوق‌العاده یافته، جایگزین شده است؛ در چنین فضائی است که فقدان همخوانی نظام سیاسی با تغییرات روزافزون حوزه فناوری، نابسامانی‌های فراوانی ایجاد خواهد نمود که علاوه بر نظام سیاسی، زیست انسانی را نیز با معضلات مهمی روبه‌رو خواهد ساخت (Anthony, 2024: 1599).

بر این اساس، حکومت باز دکنترین حاکم است که بر این باور است که شهروندان حق دسترسی به اسناد و رویه‌های ارکان حکومت متشکل از قوای مقننه، مجریه و قضائیه را دارا هستند تا امکان نظارت عمومی مؤثر را فراهم سازند (Uddin, 2021: 613). بایست در نظر داشت که حکومت باز و دستاوردهای آن به‌عنوان معیاری برای تضمین نهادهای پاسخگو و فراگیر جزئی از اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد است (Shayan et al, 2022: 7).

بر این اساس، هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت حکومت باز و دستاوردهای آن در کشورهای جنوب آسیا است. جنوب آسیا به‌عنوان یک منطقه جغرافیایی و ژئوپلیتیک در سال‌های اخیر از اهمیت فزاینده‌ای برخوردار بوده است. در سال‌های اخیر، این منطقه به دلایل متعددی مورد توجه جهانیان قرار گرفته است:

۱. موقعیت استراتژیک: جنوب آسیا، به‌ویژه کشورهایی مانند هند و پاکستان، موقعیت مهمی در منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی دارند. این منطقه پل ارتباطی بین آسیا و اروپا است و از این جهت اهمیت ژئوپلیتیکی خاصی دارد.
 ۲. امنیت و ثبات منطقه‌ای: تنش‌های سیاسی و نظامی میان هند و پاکستان، مانند مناقشه کشمیر، همواره موجب نگرانی جامعه جهانی بوده است. همچنین وجود چالش‌های امنیتی مانند تروریسم، افراطی‌گرایی و تهدیدات هسته‌ای در این منطقه، موجب توجه ویژه جامعه جهانی به این منطقه شده است.
 ۳. رشد اقتصادی و توسعه: کشورهای جنوب آسیا به‌ویژه هند و پاکستان، به‌عنوان اقتصادهای نوظهور و در حال ظهور مطرح هستند. بعلاوه که این منطقه به لحاظ جمعیتی و نیروی کار جوان، پتانسیل بالقوه‌ای برای رشد اقتصادی دارد.
 ۴. مسائل اجتماعی و انسانی: چالش‌های توسعه انسانی مانند فقر، بهداشت، آموزش و برابری جنسیتی همچنان در برخی کشورهای جنوب آسیا وجود دارد. مدیریت بحران‌های انسانی نظیر مهاجرت و پناهندگی نیز از جمله دلایل اهمیت این منطقه بوده است (Soutullo et al, 2024; Dutt, 2023; Ishaque, 2022).
- با توجه به اهمیت این منطقه جغرافیایی در جامعه جهانی، این سؤال مطرح شده است که: کشورهای جنوب آسیا دارای چه وضعیتی در حکومت باز هستند؟ و وضعیت آنها در حکومت باز چه تأثیری بر ارتقاء عملکرد ارکان حکومتی و شاخص دموکراسی داشته است؟

مبانی نظری

مفهوم حکومت باز دامنه وسیعی از مفاهیم را در بر دارد که غالباً با ایده‌های شفافیت، مشارکت و پاسخگویی ارکان حکومتی مرتبط هستند. تأکید بر حکومت باز بجای دولت باز^۱ نیز از همین نکته نشات می‌گیرد که حکومت باز اشاره به تمامی ارکان موجود در یک نظام سیاسی دارد و صرفاً به اقدامات دولت به‌عنوان قوه مجریه نمی‌پردازد چراکه ارکان دیگر حکومت نیز بایست در شفافیت و ارائه خدمات به شهروندان دخیل باشند.

شفافیت به‌عنوان قابل مشاهده بودن و قابل استنتاج بودن اطلاعات، پاسخگویی به‌عنوان پاسخگویی و قابلیت اجرا و مشارکت به‌عنوان امکان حضور و دسترسی شهروندان رتبه‌بندی می‌شود. نکته مهم در بررسی وضعیت ارکان حکومت و

1. Open state

شاخص حکومت باز این امر است که شاخص حکومت باز بر مبنای توسعه فناوری اطلاعات سنجیده می‌شود بدین معنی که یک نظام سیاسی چه اندازه ابزارهای نوین مبتنی بر فناوری اطلاعات را مورد توجه قرار داده است اما بررسی وضعیت ارکان حکومت بدین معنی است که آیا قوای حاضر در آن حکومت از ابزارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات جهت ارتقاء شفافیت، پاسخگویی و مشارکت شهروندان استفاده نموده‌اند؟ به بیان دیگر، استدلال اصلی این است که فناوری می‌تواند برای تسهیل افشای اطلاعات استفاده شود، اما استفاده از آن لزوماً به معنی افزایش مسئولیت‌پذیری را ارکان حکومتی نیست (Yu & Robinson, 2012: 208).

حکومت باز علاوه بر توجه به شرایط داخلی ارکان یک حکومت، به عنوان یکی از مشخصه‌های کلیدی عملکرد دموکراتیک نیز مورد توجه قرار گرفته است: یکپارچگی فزاینده نرم‌افزارها و مکانیسم‌هایی که به شهروندان اجازه می‌دهد تا به طور مستقیم در حاکمیت مشارکت کنند، به ویژه در حوزه قانون‌گذاری. به همین دلیل نیز با ورود به عصر اطلاعات، نظریه بازآفرینی حکومت^۱ مطرح گردیده است. این نظریه بر اساس مطالعات و تحقیقات گسترده‌ای که در سال‌های پس از دهه ۱۹۹۰ میلادی انجام شده، شکل گرفته است. اصول اصلی این نظریه عبارت‌اند از اینکه:

(۱) با توجه به ابزارهای نوین، ساختار حکومت بایست تجدید گردد و این تجدید ساختار باید متناسب با نیازهای جامعه و شرایط روز انجام پذیرد.

(۲) اهمیت ویژه مشارکت شهروندان به نحوی که مشارکت شهروندان در امور حکومتی و سیاسی مورد تأکید قرار گیرد و مشارکت شهروندان در فرایندهای تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت بر عملکرد حکومت ضروری یابد. مفهوم شهروندی فعال نیز در همین راستا تعریف شده است و هدف این است که شهروندان به عنوان بخشی از راه‌حل و نه فقط به عنوان بخشی از مشکل، در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای سیاست‌ها دخیل باشند.

(۳) شفافیت و پاسخگویی ارکان حکومت: این نظریه بر ضرورت افزایش شفافیت در عملکرد حکومت و پاسخگویی مسئولان به شهروندان تأکید نموده و آنها را به عنوان ابزارهای مهم برای کاهش فساد اداری و بهبود حکمرانی مطرح نموده است.

(۴) نقش فناوری اطلاعات: نظریه بازآفرینی حکومت بر نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در تحقق اهداف خود تأکید دارد. فناوری‌ها می‌توانند به افزایش شفافیت، تعامل بین شهروندان و حکومت و مشارکت عمومی کمک کنند.

(۵) تمرکززدایی: این نظریه بر ضرورت تمرکززدایی و واگذاری اختیارات به سطوح پایین‌تر حکومت تأکید دارد و هدف این است که تصمیم‌گیری‌ها و اجرای سیاست‌ها نزدیک‌تر به شهروندان انجام شود.

(۶) حکمرانی چندسطحی: نظریه بازآفرینی حکومت، مدل حکمرانی چندسطحی را مطرح می‌کند. در این مدل، حکومت مرکزی، حکومت‌های محلی و سازمان‌های مردم‌نهاد در تعامل با یکدیگر به اداره امور می‌پردازند.

(۷) نقش سازمان‌های مردم‌نهاد: بر اساس این نظریه، سازمان‌های مردم‌نهاد باید نقش فعال‌تری در امور حکومتی و سیاسی ایفا کنند. این سازمان‌ها می‌توانند به عنوان واسطه بین شهروندان و حکومت عمل کنند.

(۸) بازتعریف نقش دولت: نظریه بازآفرینی حکومت بر بازتعریف نقش دولت از یک نهاد متمرکز و دستوردهنده به یک هماهنگ‌کننده و تسهیل‌گر تأکید دارد.

(۹) پایش و ارزیابی مداوم: این نظریه بر ضرورت نظارت مداوم بر عملکرد حکومت‌ها و ارزیابی آنها تأکید دارد. این امر می‌تواند به بهبود مستمر و افزایش پاسخگویی حکومت‌ها منجر شود.

۱۰) تنوع و خلاقیت: نظریه بازآفرینی حکومت به تنوع و خلاقیت در راه‌حل‌های ارائه شده برای مسائل حکومتی اهمیت می‌دهد. هدف این است که با استفاده از ایده‌ها و رویکردهای متنوع، پاسخ‌های نوآورانه‌ای به چالش‌های پیش روی ارائه شود (Schillemans & Bjurström, 2020; Faguet, 2014; Piattoni, 2010).

بر این اساس، نظریه بازآفرینی حکومت اعتقاد بدین امر دارد که تجدید ساختار حکومت در عصر اطلاعات، معطوف به کاهش ناراضیاتی شهروندان و ارتقاء نظارت و مشارکت آنهاست که بر اساس خواست شهروندان بایست به حکومتی شتاب‌دهنده، رقابتی، غیرمتمرکز و نتیجه‌گرا مبدل شود و با آمادگی بیشتری به خواسته‌ها و نیازهای عمومی پاسخ دهد (Asborn & Gaebler, 1992). بر این اساس، بازآفرینی حکومت در عصر اطلاعات بر تداوم اصلاحات با محوریت اطلاعات سیستم‌های اطلاعاتی و فناوری اطلاعات که نتیجه آن ارتقاء سطح نظارتی شهروندان است، تأکید دارد. طرفداران توسعه و کاربری فناوری اطلاعات معتقدند تحقق آرمان‌های بازآفرینی حکومت مستلزم توجه به راهکارهایی است که مؤثر بودن به‌کارگیری آنها به اثبات رسیده باشد و از آنجایی که فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در طول سال‌های گذشته کارآمدی خود را در بخش‌های مختلف جامعه تا حد زیادی به اثبات رسانده‌اند، بازآفرینی حکومت با استفاده از قابلیت‌های آنها منطقی می‌باشد. همچنین روند تحول و نوسازی در سایر بخش‌های جامعه مؤید آن است که محیط مدیریت دولتی تحول و نوسازی را با استفاده از اهرم فناوری اطلاعات پیگیری می‌نماید و حتی استفاده از این اهرم را در تحقق آرمان‌ها و سازگاری پویا اجتناب‌ناپذیر می‌داند؛ از این رو اداره امور عمومی (در شکل تمامی ارکان یک حکومت) نیز به‌عنوان یکی از مهمترین سیستم‌های فرعی سیستم اصلی بازآفرینی حکومت با تأکید بر فناوری اطلاعات را برای تحقق اهداف و سازگاری پویا با محیط در دستور کار قرار داده است (Malodia et al, 2021: 9).

در مجموع، این نظریه به‌دنبال ایجاد تحولی اساسی در نظام حکمرانی با تأکید بر مشارکت شهروندان، استفاده از فناوری‌ها، پایش مداوم و خلاقیت است و در این راستا به موضوعاتی چون تمرکززدایی، حکمرانی چندسطحی، نقش سازمان‌های مردم‌نهاد و بازتعریف نقش دولت توجه دارد و بر نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات تأکید می‌ورزد.

مهمترین تحقیقاتی که به لحاظ محتوایی دارای قرابت با پژوهش حاضر است بدین شرح است:

هادی پور و همکاران (۱۳۹۹) منطقه جنوب آسیا را یکی از مهمترین مناطق جهان به لحاظ بحران ژئوپلیتیکی معرفی نموده‌اند که تراکم چندین نوع بحران (قومی، مذهبی، زیست‌محیطی و ...) سبب شده تا این منطقه اهمیت ویژه یابد و امکان تسری بحران‌های این منطقه با مناطق هم‌جوار، توجهات را به بهبود وضعیت حکمرانی در این منطقه جلب نماید. نورمحمدی و فصیحی دولت‌شاهی (۱۳۹۷) منطقه جنوب آسیا را به عنوان یک مجموعه امنیتی مورد بررسی قرار داده و بدین نتیجه رسیده‌اند که مؤلفه اساسی منطقه جنوب آسیا درهم تنیدگی حاد هویتی-فرهنگی و از سوی دیگر، وابستگی‌های ژئوپلیتیک و مادی پایه در این ناحیه است که منطق و دقایق نظریه مجموعه امنیتی، این دو جنبه را توأمان فراهم می‌آورد. هرچند این نظریه، نقطه پایانی بر نظریه‌پردازی در زمینه امنیت منطقه‌ای نیست، ولی به علت ویژگی‌های اجتماعی، نوع اقدام سیاسی و تنش‌های منطقه‌ای در جنوب آسیا، می‌تواند نظریه‌ای مؤثر و کارا تلقی شود. مصفا و نوروزی (۱۳۹۳) اتحادیه جنوب آسیا برای همکاری منطقه‌ای (سارک) را مورد بررسی قرار داده و چنین نتیجه گرفته‌اند که رونقی در همکاری و همبستگی آن‌ها پدیدار نشده است چراکه کشورهای منطقه توانایی مدیریت محیط امنیتی خود را نداشته‌اند و تعمیق منطقه‌گرایی نیز آینده روشنی ندارد. آقاجری و رستمی‌فر (۱۳۹۱) وجود عوامل واگرا در کشورهای سارک را مانع از موفقیت آن معرفی نموده است که مهمترین آن بی‌ثباتی کشورهای عضو و تعارضات میان هند و پاکستان است.

پینتو و همکاران^۱ (۲۰۲۳) حکومت باز در سریلانکا را مورد بررسی قرار داده‌اند؛ نتیجه بررسی آنها این است که قانون حق دسترسی به اطلاعات در این کشور پس از سال‌ها مبارزات و تلاش خستگی‌ناپذیر توسط فعالان جامعه مدنی، سازمان‌های رسانه‌ای، روزنامه‌نگاران و وکلا پدید آمده است. این تلاش هماهنگ ویژگی‌های استثنایی به قانون داده است و آن را به یکی از قوی‌ترین چارچوب‌های قانونی در سطح جهانی تبدیل نموده است. انعطاف‌پذیری آن در مواجهه با آشفتگی‌های سیاسی اخیر در سریلانکا مشهود بوده است. در طول ۶ سال گذشته، این قانون به شهروندان این اختیار را داده است که مدت‌ها مورد انتظار بود تا دولت خود را بررسی کنند، فعالانه در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت کنند و از حقوق خود به‌عنوان شهروندان متعهد استفاده کنند. جمیل و پائودل^۲ (۲۰۲۳) هدف اصلی خود را بررسی سیستم حکومت باز قبل و بعد از معرفی فدرالیسم در نپال معرفی نموده‌اند، به‌ویژه، تمرکز بر سیستم انتخابات عمومی و محلی برای ارزیابی مشارکت شهروندان در سیستم دموکراتیک. در این راستا، گنجاندن بخش‌ها و منافع مختلف برای پی بردن به میزان نمایندگی در نظام حکومت‌داری دموکراتیک، هم‌زمان با تحلیل مسئولیت‌پذیری سیاسی و فاجعه، اپیدمی و مدیریت بحران مورد بحث قرار گرفته است. نتیجه بررسی این است که علیرغم وعده‌های حکومت دموکراتیک که در طول انتخابات و سیستم فدرال جدید وعده داده شد، ماهیت حکومت هنوز سلسله مراتبی و انحصاری است. این منجر به مدیریت بحران از بالا به پایین و مستبدانه مانند مدیریت کووید ۱۹ شده است. رلی^۳ (۲۰۲۳) وضعیت هند در حکومت باز را مورد بررسی قرار داده و ضمن بیان اینکه این کشور از سال ۲۰۰۵ به‌طور مدون در حال اجرای قوانین مبتنی بر حکومت باز است، لیکن وجود شهروندان زیادی در مناطق حاشیه‌نشین که امکانات مناسبی جهت دسترسی به حکومت باز ندارند، اختلال مهمی در فرایند حکومت باز هند ایجاد نموده است. ظفراله^۴ (۲۰۲۳) به بررسی حق بر اطلاعات در بنگلادش به‌عنوان عنصر اصلی در پارادایم حکومت پرداخته است. وضعیت شفافیت، پاسخگویی، سیاست‌گذاری فراگیر، مشارکت، همکاری، یکپارچگی عمومی و استفاده از فناوری را در پیشبرد باز بودن در حکمرانی بنگلادش ارزیابی شده است و چنین نتیجه‌گیری شده است که سیاست‌های حکومت باز، استراتژی‌ها و شیوه‌های دسترسی شهروندان به اطلاعات عمومی برای پاسخگو کردن دولت را بهبود بخشیده است. لیندروث^۵ (۲۰۱۶) وضعیت حکومت باز در منطقه پاسیفیک را مورد بررسی قرار داده است و معتقد است که گسترش حکومت باز و ارتقاء حکمرانی خوب مسیر توسعه در منطقه پاسیفیک است. جمیل و همکاران^۶ (۲۰۱۳) وضعیت حکمرانی را در کشورهای جنوب آسیا بررسی نموده‌اند و معتقدند که شاخص‌های حکمرانی خوب در کشورهای این منطقه ضعیف اجرا شده است که یک دلیل آن مقاصد جاه‌طلبانه حکومت‌هاست که با مبانی حکمرانی خوب در تعارض است. کنویگ^۷ (۲۰۰۸) وضعیت دموکراسی را در کشورهای جنوب آسیا بررسی نموده و معتقد است که روند حرکت آنها به سمت بهبود دموکراسی نبوده است چراکه کمبودهای مهمی در زمینه‌های امنیت، نظام حقوقی و رفاه اجتماعی در بیشتر کشورهای این منطقه وجود دارد. بررسی منابع منتشر شده از جمله تحقیقاتی که بررسی شدند حاکی از آن است که پژوهشی در خصوص حکومت باز و دستاوردهای آن در منطقه جنوب آسیا و مقایسه کشورهای این منطقه به انجام نرسیده است و این موضوع اهمیت پژوهش حاضر و در عین حال وجه تمایز آن محسوب می‌گردد.

1. Pinto et al
2. Jamil and Paudel
3. Relly et al
4. Zafarullah
5. Lindroth
6. Jamil et al
7. Kenneweg

روش پژوهش

با توجه به اهداف و سؤالات پژوهش، روش تحلیل روند^۱ برای بررسی داده‌های پژوهش استفاده شده است. تحلیل روند به بررسی روندها پرداخته و به پیوستگی تاریخی و زمانی آنها اشاره دارد. برای شناخت آنها تغییرات منظم داده‌ها و پدیده‌ها در خلال زمان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. از جمله ویژگی‌های روندها این است که بیانگر تغییرات یک دسته از داده‌ها یا پدیده‌ها و همچنین بیانگر تغییرات در بازه زمانی هستند به این صورت که آن داده‌ها یا پدیده‌ها دچار تغییر شده و وضعیت آن با وضعیت گذشته متفاوت می‌شود. هر بازه زمانی وابسته به موضوع روند و حوزه دانشی آن است و ممکن است برای یک پدیده کوتاه و برای دیگری بلندمدت باشد. از دیگر ویژگی‌های روندها این است که به ساده‌سازی پیچیدگی پدیده‌ها می‌پردازند یعنی یک پدیده به صورت ساده شده در یک روند بیان می‌شود. همچنین، بر اساس پیش فرضی که تغییرات در جهان دارای پیوستگی تاریخی است، شکل می‌گیرد (جباری، ۱۳۹۹: ۱۲۰). از آزمون همبستگی پیرسون^۲ نیز جهت وجود ارتباط معنادار میان شاخص حکومت باز و سایر شاخص‌ها استفاده شده است.

شاخص حکومت باز بر اساس ترکیب ابعاد چهارگانه ساخته شده است: توسعه ابزارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات جهت انتشار قوانین و داده‌های مربوط به اختیارات شهروندان، ضریب نفوذ انتشار اطلاعات که نشانه دهنده حق شهروندان در دسترسی به اطلاعات است، مشارکت الکترونیک که نشان‌دهنده استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای گسترش و تعمیق مشارکت سیاسی از طریق توانمندسازی شهروندان برای برقراری ارتباطات بیشتر با یکدیگر از یکسو و برقراری ارتباط با نمایندگان منتخب خود از سوی دیگر است و در نهایت مکانیسم‌های شکایت است دربرگیرنده این موضوع است که امکانات مجازی برای شکایات خاصی را در مورد ارائه خدمات عمومی یا عملکرد ارکان حکومتی در انجام وظایف قانونی وجود دارد و چگونه به این شکایات پاسخ داده می‌شود.

جهت بررسی وضعیت ارکان سه‌گانه مجریه، مقننه و قضائیه نیز شاخص‌های آنها از ترکیب چند متغیر ساخته شده است:

الف) مجریه

۱- محدودیت در اختیارات دولت: که نشان‌دهنده حیطة مشخص دولت به‌عنوان نماد قوه مجریه است و محدود شدن آن توسط ابزارهای مجازی و افزایش نظارت شهروندان بر آن است.

۲- کاهش فساد (شفافیت): قوه مقننه به‌دلیل در اختیار داشتن بودجه کشور بایست بالاترین شفافیت در انتشار اطلاعات از طریق ابزارهای نوین را داشته باشد و شهروندان با سهولت بدان‌ها دسترسی داشته باشند.

۳- ثبات سیاسی: به‌طور مستقیم به وجود نظم و امنیت در جامعه و جایگاه شهروندان در تأمین و افزایش آن اشاره دارد و بایست شرایطی توسط دولت محقق شود که شهروندان علاوه بر مشارکت در جلوگیری از هرگونه درگیری مدنی، از وضعیت اقدامات دولت در این زمینه نیز آگاه باشند.

ب) مقننه

۱- تأمین حقوق اساسی: شهروندان بایست به روندهای قانون‌گذاری دسترسی داشته باشند و علاوه بر آن توانایی مطالعه قوانین پیش از تصویب را دارا باشند و نظرات خود را به‌طور مستقیم ابراز نمایند.

۲- حاکمیت قانون: منظور سنجش توانایی شهروندان در نظارت بر اجرای قوانین مصوب قوه مقننه است که از جمله وظایف مجلس محسوب می‌گردد.

1. Trend Analysis
2. Pearson correlation

پ) قضائیه

۱- عدالت مدنی: توانایی شهروندان در تأمین حقوق مدنی خود به‌طور مجازی و مستقیم است و مسائلی همچون شفافیت در تعیین وقت رسیدگی دادگاه‌ها، الکترونیکی بودن تمامی اسناد و قابلیت مشاهده آنها برای شهروندان و... می‌گردد.

۲- عدالت کیفری: وجود ابزارهایی برای افزایش مشارکت و دسترسی با سهولت شهروندان به سیستم کیفری است تا بی‌طرفی نظام کیفری، شفافیت فرایند تحقیقات، فقدان فساد در رسیدگی جنایی و رعایت حقوق متهم را به اثبات برساند. شاخص‌های حکومت باز، اقدامات قوه مجریه و مقننه و قضائیه در مقیاسی بین ۰ تا ۱۰۰ بررسی شده است و بر همین اساس به پنج گروه تقسیم شده‌اند:

امتیاز بین ۸۰ الی ۱۰۰: فعالیت کامل شاخص

امتیاز بین ۶۰ الی ۷۹: فعالیت شاخص

امتیاز ۴۰ الی ۵۹: فعالیت ناقص شاخص

امتیاز ۲۰ الی ۳۹: اختلال فعالیت شاخص

امتیاز زیر ۲۰: فقدان فعالیت شاخص

شاخص دموکراسی:

این شاخص نتایج تحقیقات سالیانه واحد اطلاعات اکونومیست درباره وضعیت دموکراسی است و بر اساس ۶۰ موضوع در قالب ۱۵ متغیر بررسی می‌گردد و ابعاد ۵ گانه اصلی آن عبارت‌اند از: شیوه‌های انتخابات، تکثرگرایی، آزادی‌های مدنی، مشارکت سیاسی و فرهنگ سیاسی. شاخص دموکراسی بر اساس معیارهای بررسی شده به مقیاسی بین ۰ تا ۱۰۰ تبدیل شده است و بر این اساس کشورها را می‌توان بر مبنای ذیل به چهار دسته تقسیم نمود:

- دموکراسی‌های کامل (امتیاز ۸۰-۱۰۰)

- دموکراسی‌های ناقص (امتیاز ۶۰-۷۹)

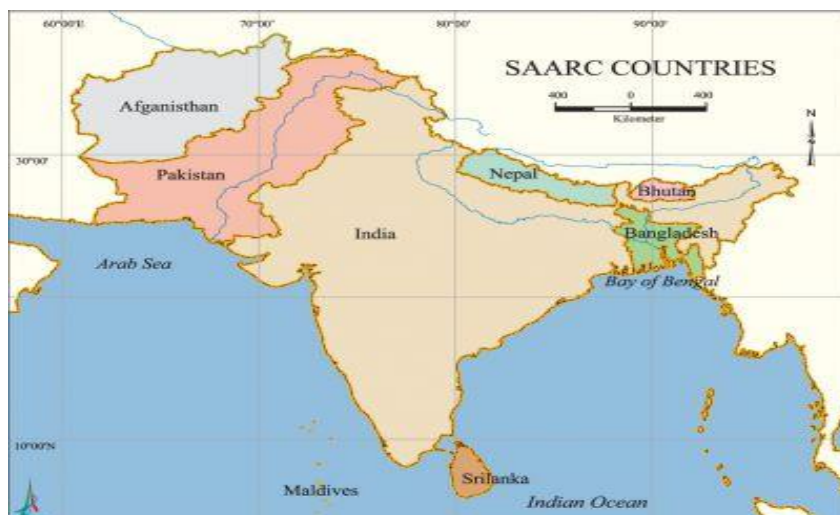
- رژیم‌های ترکیبی (امتیاز ۴۰-۵۹)

- رژیم‌های نیمه استبدادی (امتیاز ۲۰-۳۹)

رژیم‌های استبدادی (امتیاز زیر ۲۰).

محدوده مورد مطالعه

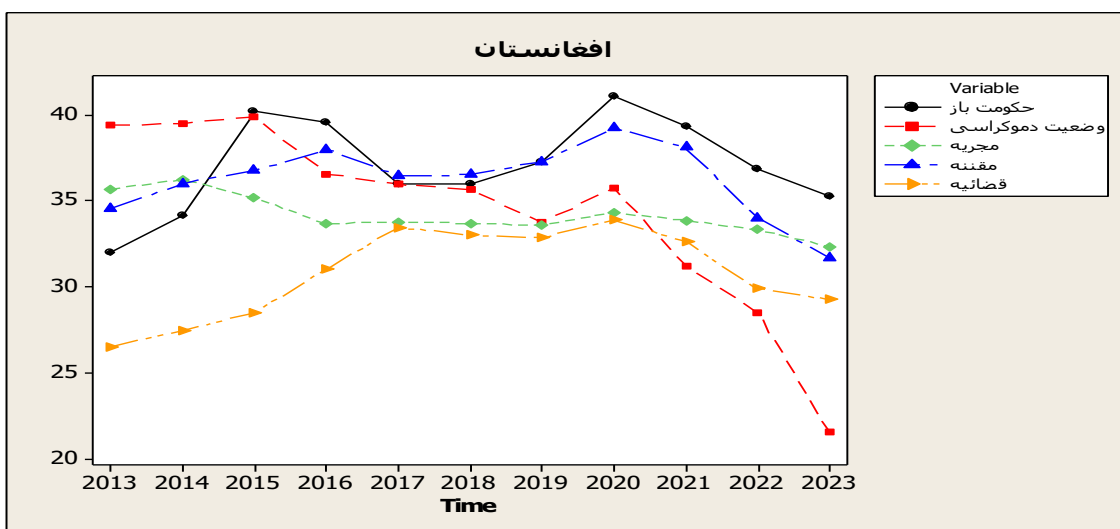
جنوب آسیا یا اصطلاحاً آسیای جنوبی منطقه‌ای جغرافیایی است که شامل کشورهای افغانستان، بنگلادش، بوتان، هند، مالدیو، نپال، پاکستان و سریلانکا می‌گردد. جنوب آسیا از شمال شرق با آسیای شرقی، از شمال غربی با آسیای مرکزی، از غرب با غرب آسیا و از شرق با آسیای جنوب شرقی همسایه است. از نظر توپوگرافی، تحت سلطه شبه‌قاره هند است و از جنوب به اقیانوس هند و از شمال به کوه‌های هیمالیا، قراقرام و پامیر محدود می‌شود. انجمن همکاری‌های منطقه‌ای آسیای جنوبی یک سازمان همکاری اقتصادی در منطقه است که در سال ۱۹۸۵ تأسیس شد و شامل هر هشت کشور آسیای جنوبی است. مساحت آسیای جنوبی ۵.۲ میلیون کیلومتر مربع است که ۱۰ درصد از قاره آسیا را تشکیل می‌دهد. جمعیت آسیای جنوبی ۱.۹ میلیارد یا حدود یک‌چهارم جمعیت جهان تخمین زده می‌شود که آن را پرجمعیت‌ترین و منطقه جغرافیایی در جهان نموده است. در پژوهش حاضر از میان کشورهای جنوب آسیا، بوتان و مالدیو به دلیل فقدان اطلاعات در برخی از شاخص‌ها مورد بررسی قرار نگرفته‌اند.

شکل ۱. کشورهای جنوب آسیا (سارک)

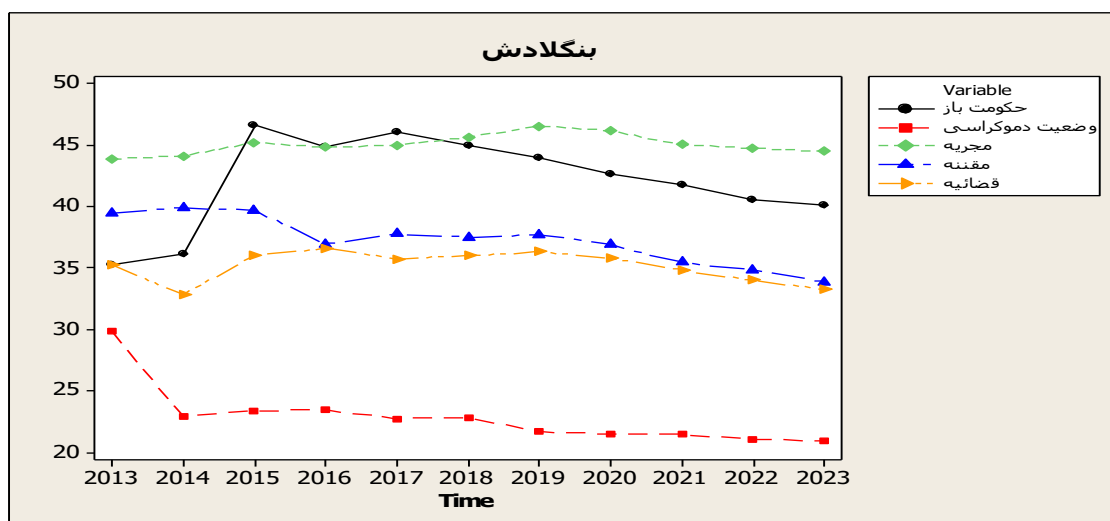
یافته‌ها

در این بخش، وضعیت شاخص‌های اصلی در خصوص هر یک از شش کشور مورد بررسی شده است.

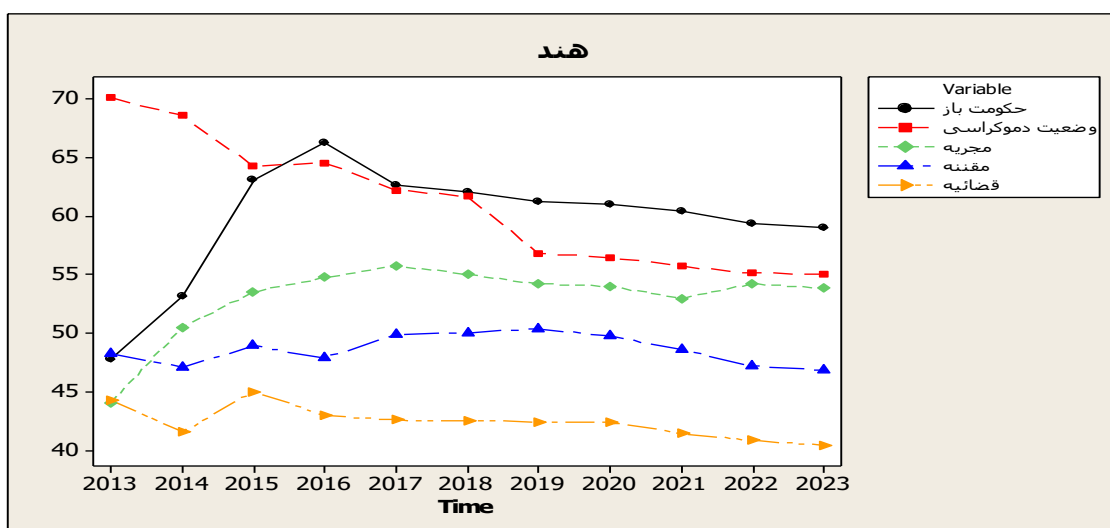
شکل ۳. روند متغیرهای پژوهش در افغانستان

فراز و فرودهای متعددی در روند شاخص‌های مورد بررسی در افغانستان وجود داشته است و از سال ۲۰۲۱ که جنگ داخلی و قدرت‌گیری مجدد طالبان به انجام رسیده است، تمامی شاخص‌ها نزولی هستند. به‌طور کلی، تمامی شاخص‌ها دارای امتیاز کمتر از ۴۰ هستند و امتیاز شاخص حکومت باز همواره بیش از سایر شاخص‌ها است که نشان‌دهنده این موضوع است که زیرساخت‌های حکومت باز در حال حاضر افغانستان کاربردی برای ارتقاء شفافیت و کارآمدی و ارتقاء دسترسی و نظارت شهروندان مورد استفاده قرار نگرفته است. در سال ۲۰۲۳، شاخص‌های حکومت باز، وضعیت قوای مجریه و قضائیه و شرایط اختلال فعالیت (امتیاز میان ۲۹ الی ۳۹) دارند و شاخص دموکراسی نیز با نزول شدید در آستانه وضعیت استبداد کامل قرار گرفته است.

شکل ۳. روند متغیرهای پژوهش در بنگلادش

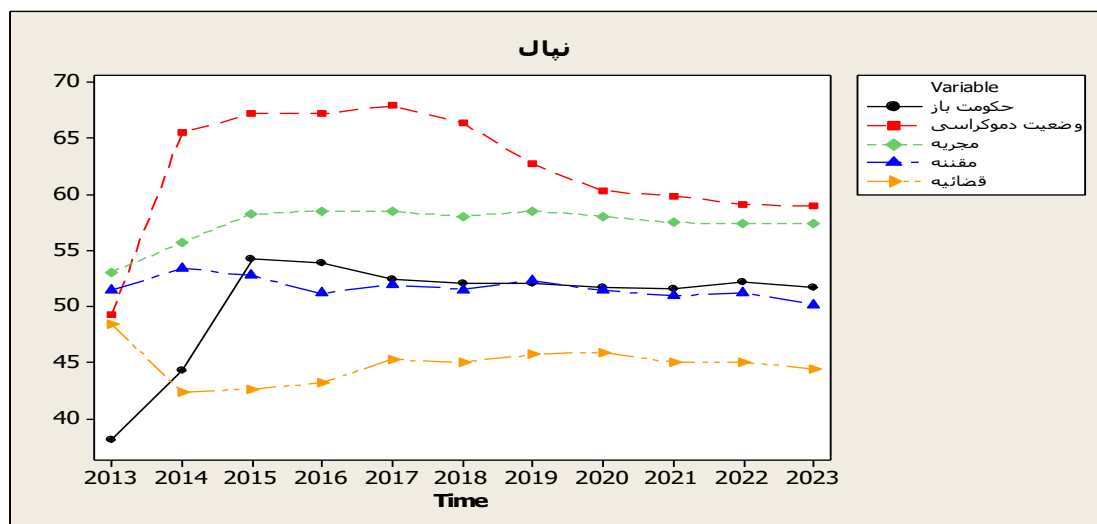
تمامی شاخص‌ها از سال ۲۰۲۰ بدین سو روند نزولی داشته‌اند که این امر نشان‌دهنده وضعیت نامناسب در بنگلادش است. با این وجود، زیرساخت‌های حکومت باز موجب ارتقاء عملکرد مجریه شده است که نشان‌دهنده حداقلی از بهبود شرایط در این کشور برای شهروندان بوده است، لیکن وضعیت مقننه و قضائیه و دموکراسی در عمده روند مورد بررسی امتیازی کمتر از حکومت باز داشته است و به‌طور کلی این موضوع را تأیید می‌کند که در مجموع بنگلادش وضعیت چندان مطلوبی را دارا نیست؛ دو شاخص حکومت باز و وضعیت قوه مجریه شرایط فعالیت ناقص قرار دارند و قوای مقننه و قضائیه در شرایط اخلال فعالیت هستند؛ شاخص دموکراسی نیز با نزول پیوسته در آستانه استبدادی کامل قرار گرفته است.

شکل ۴. روند متغیرهای پژوهش در هند

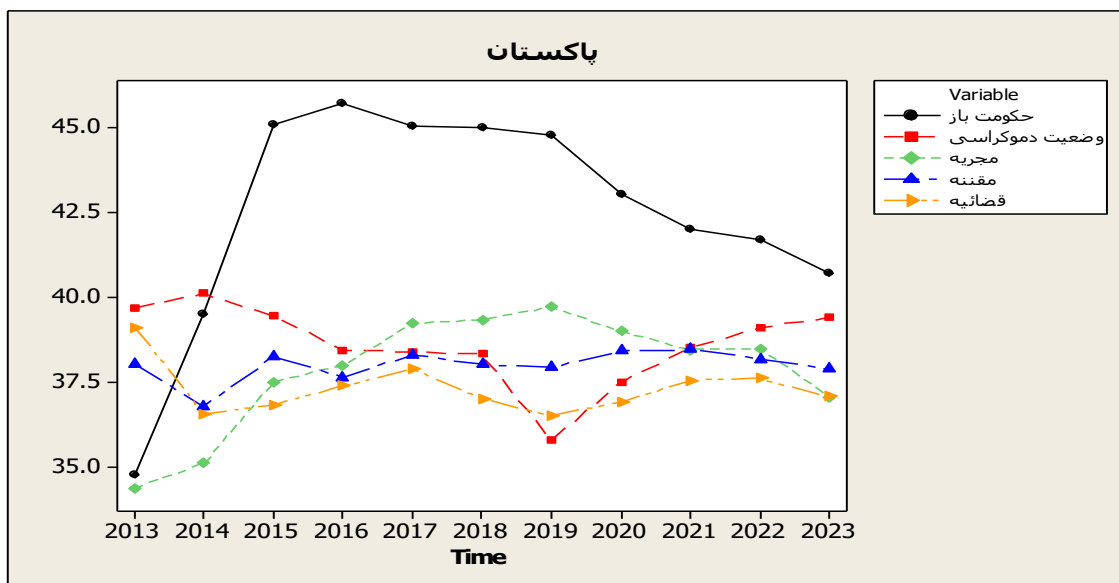
روند بازه مورد بررسی در هند نشان می‌دهد که هیچ‌یک از شاخص‌ها نمره کمتر از ۴۰ در روند طی شده کسب ننموده‌اند که این بدین معنی است که وضعیت کلی هندوستان بهتر از سطح متوسط بوده است، لیکن در عمده روند بررسی شده شاخص حکومت باز امتیاز بیشتری از سایر شاخص‌ها به‌دست آورده که نشان‌دهنده عدم پیشرفت سایر

شاخص‌ها همپای حکومت باز و ارتقاء شفافیت و دسترسی شهروندان است. از سال ۲۰۱۷ تمامی شاخص‌ها نزولی بوده و یا روند ثابتی را طی نموده‌اند که این موضوع دال بر نزول وضعیت شهروندان در سال‌های اخیر در هند است. شاخص‌های وضعیت مجریه و مقننه و قضائیه در شرایط فعالیت ناقص قرار دارند و شاخص حکومت باز در وضعیت فعالیت (امتیاز میان ۶۰ تا ۷۹) قرار گرفته است. شاخص دموکراسی اما با نزول مستمر از ۲۰۱۷ از وضعیت دموکراسی ناقص نزول نموده به وضعیت رژیم ترکیبی رسیده است که این موضوع نیز نشان‌دهنده نامساعد شدن شرایط شهروندان در هند در سال‌های اخیر است.

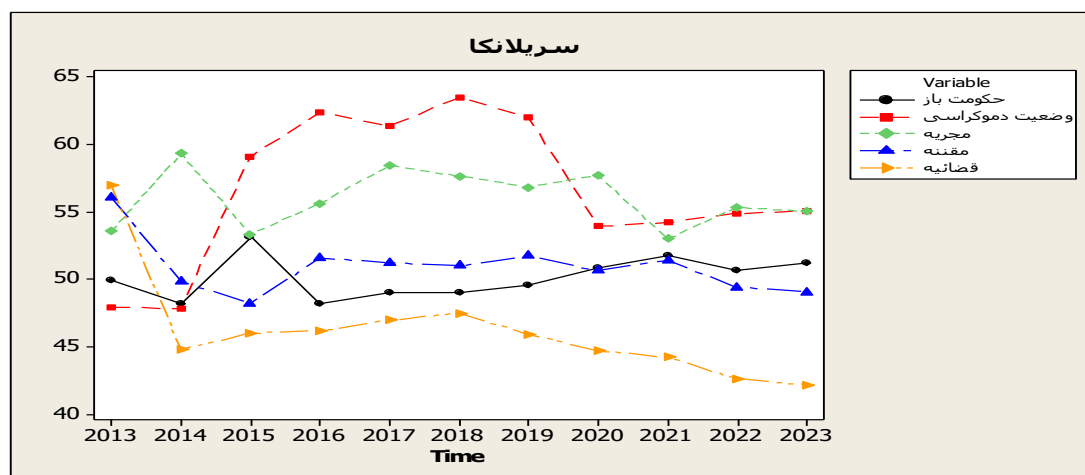
شکل ۵. روند متغیرهای پژوهش در نپال

روند طی شده در نپال حاکی از آن است که شاخص حکومت باز تأثیر مناسبی بر سایر شاخص‌ها داشته است و به جز وضعیت قوه قضائیه که دارای فاصله با حکومت باز است، سایر شاخص‌ها از امکانات فراهم شده در حکومت باز استفاده نموده و شرایط بهتری در شفافیت و دسترسی شهروندان فراهم نموده‌اند. در روند مورد بررسی امتیاز کمتر از ۴۰ در حداقل ممکن بوده است که نشان‌دهنده سطح متوسط رو به بالا برای نپال در تمامی شاخص‌هاست. شاخص حکومت باز، مجریه، مقننه و قضائیه با روند صعودی اندک همگی در شرایط فعالیت ناقص هستند و شاخص دموکراسی نیز هرچند با نزول از سال ۲۰۱۷ مواجه شده است، لیکن همچنان در شرایط دموکراسی ناقص قرار دارد.

شکل ۶. روند متغیرهای پژوهش در پاکستان

روند شاخص‌ها در پاکستان حاکی از آن است که شکاف مهمی میان حکومت باز و سایر شاخص‌ها وجود دارد و کاهش آن در انتهای روند بررسی شده بیش از آنکه به دلیل بهبود سایر شاخص‌ها باشد به دلیل کاهش امتیاز حکومت باز است. این موضوع نشان‌دهنده وضعیت نامناسب در پاکستان برای شهروندان است. قوای سه‌گانه در شرایط اختلال فعالیت قرار دارند و شاخص دموکراسی نیز هرچند از سال ۲۰۱۹ روند صعودی داشته است لیکن همچنان در شرایط نیمه استبدادی است. در مجموع ارتقاء حکومت باز تأثیر چندانی بر بهبود شفافیت و ارتقاء دسترسی شهروندان در پاکستان نداشته است.

شکل ۷. روند متغیرهای پژوهش در سریلانکا

روند شاخص‌های مورد بررسی در سریلانکا حاکی از آن است که به جز وضعیت قضائیه، سایر شاخص‌ها از امکانات فراهم شده در حکومت باز جهت ارتقاء شفافیت و دسترسی شهروندان استفاده نکرده‌اند. به جز شاخص دموکراسی و قضائیه که دارای روند نزولی هستند، سایر شاخص‌ها روند ثبات یا صعودی حداقلی داشته‌اند. در شرایط فعلی، تمامی شاخص‌ها دارای امتیاز ۴۰ الی ۵۹ هستند که نشان‌دهنده فعالیت ناقص است. شاخص دموکراسی نیز با نزول نسبتاً شدید از سال ۲۰۱۹ در شرایط رژیم ترکیبی قرار گرفته است. در مجموع تمامی شاخص‌ها در شرایط حد متوسط قرار دارند.

آزمون فرضیه

در این بخش و با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون وجود ارتباط معنادار در روند ۲۰۱۳ الی ۲۰۲۳ میان شاخص حکومت باز و سایر شاخص‌ها در مورد هریک از کشورها بررسی شده است.

جدول ۱. آزمون فرضیه همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	کشور	متغیرهای وابسته			
		مجریه	مقننه	قضائیه	دموکراسی
حکومت باز	افغانستان	ضریب معناداری	ضریب معناداری	ضریب معناداری	ضریب معناداری
		رد	تائید	تائید	تائید
		-۰/۲۹۹	۰/۶۳۷	۰/۵۴۴	-۰/۱۰۷
	بنگلادش	تائید	رد	تائید	تائید
		۰/۶۴۷	۰/۰۸۷	۰/۷۱۰	-۰/۴۳۵
	هند	تائید	رد	رد	تائید
	۰/۹۱۱	۰/۳۶۶	-۰/۰۳۵	-۰/۴۶۵	
نپال	تائید	رد	رد	تائید	
	۰/۹۷۱	-۰/۱۷۹	-۰/۴۹۷	۰/۷۸۱	
پاکستان	تائید	تائید	تائید	رد	
	۰/۶۸۹	۰/۶۰۲	-۰/۲۴۹	-۰/۶۰۳	
سريلانكا	تائید	رد	رد	تائید	
	۰/۶۹۹	-۰/۳۵۴	-۰/۲۰۰	-۰/۱۱۷	

تفسیر: بررسی روند همخوانی حکومت باز با سایر شاخص‌ها به جهت وجود همبستگی و تأثیرپذیری، به دو شیوه انجام شده است: در نوبه اول وضعیت هر کشور بررسی خواهد شد و سپس وضعیت کلی کشورهای مورد بررسی. افغانستان: شاخص حکومت باز و امکانات فناورانه موجود در آن با وضعیت قوای مقننه و قضائیه دارای همبستگی است. بنگلادش: شاخص حکومت باز و امکانات فناورانه موجود در آن با وضعیت قوای مجریه و قضائیه دارای همبستگی است.

هند: شاخص حکومت باز و امکانات فناورانه موجود در آن با صرفاً با وضعیت قوه مجریه دارای همبستگی است. نپال: شاخص حکومت باز و امکانات فناورانه موجود در آن با وضعیت قوای مجریه و قضائیه دارای همبستگی است. پاکستان: شاخص حکومت باز و امکانات فناورانه موجود در آن با وضعیت قوای مجریه و مقننه دارای همبستگی است. سريلانكا: شاخص حکومت باز و امکانات فناورانه موجود در آن با صرفاً با وضعیت قوه مجریه دارای همبستگی است. نکته بسیار مهم، رابطه معنادار و منفی تمامی کشورهای مورد بررسی در شاخص حکومت باز و شاخص دموکراسی است و این بدین معنی است که ارتقاء شاخص حکومت باز که به مثابه بهبود ابزارهای نوین است منجر به سرکوب بیشتر دموکراسی در کشورهای جنوب آسیا شده است. آزمون فرضیه تأثیر شاخص حکومت باز بر شاخص دموکراسی نشان می‌دهد که نه تنها ارتباط مستقیمی میان آنها وجود ندارد، بلکه افزایش امتیاز حکومت باز در تمامی کشورهای مورد بررسی سبب کاهش شاخص دموکراسی شده است.

بحث

این موضوع که شاخص دموکراسی در کشورهای جنوب آسیا نزولی بوده است را می‌توان به عوامل متعددی از جمله شرایط بحرانی اپیدمی کرونا و ... مرتبط ساخت اما آنچه نگران کننده است این امر می‌باشد که هر کشوری، بدون توجه به میزان عدم دموکراسی، می‌تواند در حکومت باز رتبه بالا کسب نماید. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که در میان شش کشور مورد بررسی دو کشور (افغانستان و بنگلادش) دارای نظام‌های سیاسی استبدادی هستند و سه کشور دیگر (هند، پاکستان و سريلانكا) دارای رژیم ترکیبی هستند و صرفاً کشور بوتان دارای دموکراسی ناقص است. در حالی که چهار کشور (بنگلادش، نپال، پاکستان و سريلانكا) دارای وضعیت فعالیت ناقص در شاخص حکومت باز هستند و در

مقابل صرفاً هند دارای وضعیت فعالیت در شاخص حکومت باز است؛ افغانستان نیز در دوران طالبان به نازل‌ترین وضعیت خود (اختلال فعالیت) نزول نموده است و این موضوع مؤید این امر است که شاخص حکومت باز همخوانی مناسبی با شاخص دموکراسی در این کشورها نداشته است. در واقع، اگرچه هیچ کشوری در جنوب آسیا دارای وضعیت دموکراسی فعال و یا دموکراسی ناقص نیست و در مقابل دو کشور دارای نظام استبدادی است، اما وضعیت حکومت باز در میان کشورهای مورد بررسی وضعیت مناسب‌تری داشته است.

چون شاخص حکومت باز وضعیت ابزارهای نوین موجود در یک نظام سیاسی را بررسی می‌نماید این واقعیت که حتی رژیم‌های استبدادی نیز ممکن امتیاز مناسب و یا متفاوت از وضعیت خود کسب نمایند، می‌تواند نتیجه ارتقاء صرف ابزارها بدون ارتقاء دسترسی شهروندان به حقوق خود باشد؛ بنابراین داشتن ابزارهایی چون نظرسنجی آنلاین در سامانه‌های حکومتی به این معنا نیست که مردم واقعاً از آن استفاده می‌کنند یا این که برای بهبود خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد. حرکت به سمت ویژگی‌های پیشرفته‌تر حکومت باز، مانند استفاده از نرم‌افزارهای اجتماعی برای مشارکت مردم در بحث‌ها، بیان نظرات، شرکت در مشاوره‌ها و غیره، این فاصله بین ابزار و واقعیت را کاهش می‌دهد. برای اینکه مردم توانایی استفاده از چنین ابزارهایی را داشته باشند، نیاز به یک جو اجتماعی مساعد برای مشارکت وجود دارد. رژیم‌های استبدادی و نیمه استبدادی افراد را به بیان نظرات تشویق نمی‌کنند. این دلیلی برای توجه به شاخص‌هایی است که عوامل اجتماعی را نیز اندازه‌گیری می‌کنند. شاخص‌های وضعیت قوای سه‌گانه حکومت و عملکرد آنها در شفافیت و ایجاد دسترسی برای شهروندان از جمله این شاخص‌ها هستند که هیچ‌یک از کشورهای مورد بررسی دارای رابطه معنادار و مثبت با حکومت باز را به دست نیاورده بودند.

اطلاعات جدول ذیل نیز به اثبات می‌رساند که در سال ۲۰۲۳ رتبه کشورهای مورد بررسی در شاخص حکومت باز به‌طور معناداری با رتبه آنها در شاخص دموکراسی تفاوت دارد.

جدول ۲. رتبه کشورها جنوب آسیا

کشور	رتبه حکومت باز	رتبه دموکراسی
افغانستان	۱۲۵	۱۴۲
بنگلادش	۱۰۶	۱۴۹
هند	۴۲	۸۵
نپال	۶۵	۷۳
پاکستان	۱۰۵	۱۲۳
سريلانكا	۶۷	۹۳

مقایسه رتبه کشورها نیز همچنان که اشاره گردید مؤید این موضوع است که عملکرد تمامی آنها در شاخص حکومت باز بهتر از شاخص دموکراسی است و این بدین معنی است که حتی کشورهای دارای نظام استبدادی می‌توانند شاخص حکومت باز را ارتقاء دهند اما از آن برای ارتقاء شفافیت و دسترسی شهروندان خود استفاده ننمایند. به بیان دیگر، این نتایج نشان می‌دهند که شاخص حکومت باز، به‌تنهایی نمی‌تواند به‌طور مؤثری کیفیت واقعی حکومت و مشارکت شهروندان را گزارش نماید. کشورهایی با دموکراسی پایین و محدودیت‌های زیاد برای شهروندان نیز می‌توانند با استفاده از تکنیک‌های نمایش ظاهری وبسایت‌ها و ابزارهای مجازی، رتبه‌های بالایی در حکومت باز کسب نمایند.

نتیجه‌گیری

حکومت باز و ارتقاء جایگاه کشورها در دستیابی بدان اهمیت روزافزون یافته است؛ به همین دلیل نیز شاخص‌ها و ابعادی که در خصوص اثرگذاری آن مورد بررسی قرار می‌گیرند بایست نشان‌دهنده دستاوردهای حکومت باز باشند و صرفاً امکانات فنی و زیرساختی کشورها را اندازه‌گیری ننمایند، بلکه باید به‌درستی فرایندهای زیربنایی حکومت را نیز نشان دهند. رتبه‌بندی حکومت باز در حال بلوغ در این جهت هستند، به طوری که از اندازه‌گیری صرفاً ابزارها به ارزیابی استفاده کاربران و در نتیجه به اندازه‌گیری کیفیت‌ها اقدامات ارکان حکومت توجه نموده‌اند.

در پژوهش حاضر اثربخشی حکومت باز از طریق بررسی کیفیت شاخص‌های مرتبط بدان (کیفیت روابط ارکان حکومت و شهروند و شاخص دموکراسی) بررسی گردید. مهمترین نتیجه حاصل این بوده است که:

۱. رابطه‌ای معنادار و مستقیمی میان شاخص حکومت باز و شاخص‌های دموکراسی در کشورهای جنوب آسیا وجود ندارد.

۲. کشورهای بسیار غیردموکراتیک می‌توانند در شاخص حکومت باز امتیاز بالایی نسبت به جایگاه خود در رتبه‌بندی حکومت کسب نمایند. از میان شش کشور مورد بررسی، صرفاً نپال دارای رابطه معنادار و مستقیم میان حکومت باز و دموکراسی بوده است و مابقی کشورها از ارتقاء زیرساخت‌های خود در شاخص حکومت باز برای محدودسازی دموکراسی استفاده نموده‌اند.

۳. شاخص حکومت باز بهترین تأثیرگذاری خود در کشورهای جنوب آسیا را بر شفافیت و کارآمدی قوه مجریه گذاشته است بطوریکه در پنج کشور (به‌جز افغانستان) شاخص حکومت باز تأثیر معنادار و مستقیم با کارآمدی قوه مجریه داشته است.

۴. شاخص حکومت باز صرفاً در دو کشور (افغانستان و پاکستان) بر شفافیت و کارآمدی قوه مقننه اثرگذار بوده است که از بین این دو کشور نیز افغانستان پس از روی کار آمدن مجدد طالبان دچار نزول شدید شده است؛ بنابراین حکومت باز در کشورهای جنوب آسیا تأثیر شگرفی بر شفافیت، کارآمدی و ارتقاء جایگاه و دسترسی شهروندان در قوه مقننه نداشته است.

۵. شاخص حکومت باز صرفاً در دو کشور (افغانستان و بنگلادش) بر شفافیت و کارآمدی قوه قضائیه اثرگذار بوده است که از بین این دو کشور نیز افغانستان پس از روی کار آمدن مجدد طالبان دچار نزول شدید شده است؛ بنابراین حکومت باز در کشورهای جنوب آسیا تأثیر شگرفی بر شفافیت، کارآمدی و ارتقاء جایگاه و دسترسی شهروندان در قوه قضائیه نداشته است.

در مجموع، بررسی وضعیت کشورهای جنوب آسیا بر اساس شاخص حکومت باز و تداعی آن به‌عنوان وضعیت ارتقاء دسترسی شهروندان و کارآمدی ارکان حکومت دارای کژتابی است؛ چراکه بررسی انجام گرفته حاکی از این بود که این شاخص دستاوردهایی همچون وضعیت دموکراسی و ارتقاء کارآمدی ارکان حکومتی در دسترسی شهروندان را محقق نمی‌سازد. بایست ادعان نمود که این شاخص همچنین به‌طور بالقوه خطرناک است زیرا نام آن نوعی جلوه دموکراتیک به هر نظام سیاسی می‌بخشد که در واقعیت متناقض است؛ بنابراین حکومت باز بایست به‌طور واقعی با دستاوردهایی در ارتقاء جایگاه شهروندان مرتبط باشد. صرفاً از طریق اجرای رتبه‌بندی سایر شاخص‌هایی که دستاورد حکومت باز محسوب می‌گردند می‌توانیم اثرات واقعی آن را ارزیابی نمایم.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- آقاجری، محمد جواد و رستمی‌فر، سیمین سادات. (۱۳۹۱). پیمان سارک و تأثیر آن بر منطقه‌گرایی. *مطالعات روابط بین‌الملل*، ۵ (۲۰)، ۹-۴۰. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1399.10.38.2.7.40-9>
- جباری، حسینعلی. (۱۳۹۹). تحلیل روش، تحلیل روند و تحلیل تأثیر بر روند در مهدویت‌پژوهی. *مطالعات مهدوی*، ۱۱ (۴۹)، ۱۲۶-۱۱۵. <https://dor.isc.ac/dor/10.1080/1941658X.2011.585329.115>
- مصفا، نسرين و نوروزی، حسین. (۱۳۹۳). مدیریت محیط امنیتی و افق منطقه‌گرایی در سارک. *سیاست*، ۴۴ (۳)، ۶۲۵-۶۴۲. <https://doi:10.22059/jpq.2014.53368>
- نورمحمدی، مرتضی و فصیحی دولتشاهی، محمدعارف (۱۳۹۷)، کاربست نظریه مجموعه امنیتی منطقه‌ای در تحلیل مسائل و الگوهای روابط در جنوب آسیا. *رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی*، ۱۰ (۲)، ۱۵۳-۱۸۹. https://dor.isc.ac/dor/10.1080/1941658X.article_99751
- هادی‌پور، میثم؛ حافظ‌نیا، محمدرضا؛ سجادی‌پور، سیدمحمدکاظم و خراشادی‌زاده، محمدرضا (۱۳۹۹)، بررسی نقش عوامل ژئوپلیتیکی در بحران‌های جنوب آسیا (شبه قاره هند). *فضای جغرافیایی*، ۲۰ (۶۹)، ۷۶-۵۷. <https://dor.isc.ac/dor/10.11195/1951701.article-3301>

References

- Aghajari, M., & Rostamifar, S. (2012). The SAARC Agreement and its Impact on Regionalism. *International Relations Studies*, 5 (20), 40-9. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286462.1399.10.38.2.7>. [In Persian]
- Anthony., B. (2024). The Role of Community Engagement in Urban Innovation towards the Co-Creation of Smart Sustainable Cities. *Journal of the Knowledge Economy*, 15 (1), 1592-1624. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01176-1>
- Dutt., E. (2023). Peace and Development in South Asia: Problems and Prospects. *South Asian Survey*, 30 (1), 123-141. DOI: 10.1177/09715231231204423
- Faguet., J. (2014). Decentralization and Governance. *World Development*, 53 (4), 2-13. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2013.01.002>
- Hadipour, M., Hafeznia, M., Sajjadpour, M., & Kharashadi Zadeh, M. (2019). Studying the role of geopolitical factors in the crises of South Asia (Indian subcontinent). *Geographical Space*, 20 (69), 57-76. <https://dor.isc.ac/dor/10.11195/1951701.article-1-3301>. [In Persian]
- Haleem., A., Javaid., M., Qadri., M., & Suman., R. (2022), Understanding the role of digital technologies in education: A review. *Sustainable Operations and Computers*, 3 (2), 275-285. <https://doi.org/10.1016/j.susoc.2022.05.004>

- Goodarzi, M., Fahimifar, A. A., & Shakeri Daryani, E. (2021). New Media and Ideology: A Critical Perspective. *Journal of Cyberspace Studies*, 5(2), 137-162. doi: 10.22059/jcss.2021.327938.1065
- Ishaque., W. (2022). *Indian Influences in South Asia and Beyond: Imperatives and Implications for China*. Taihe institute, Access at: <http://www.taiheglobal.org/Content/2022/11-18/1152422401.html>
- Jabbari, H. (2019). Method Analysis, Trend Analysis and Trend Impact Analysis in Mahdist Studies. *Mahdavi Studies*, 11 (49), 115-126. [https:// dor.isc.ac/dor /10.1080/1941658X.2011.585329](https://dor.isc.ac/dor/10.1080/1941658X.2011.585329). [In Persian]
- Jamil, I., Salahuddin, M., Aminuzzaman, Sk., & Tawfique, M. (2013). *Governance in South, Southeast, and East Asia*. Springer International. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-15218-9>
- Jamil, I., & Paudel, N.R. (2023). *Quest for Democratic Governance in Nepal: The Relevance of Governance Legitimacy and Capacity*. In: Zafarullah, H., Siddiquee, N.A. (eds) Open Government and Freedom of Information. Information Technology and Global Governance. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35863-0_13
- Kenneweg, J. (2008). *Statehood and Governance: Challenges in South Asia*. Access at: https://www.idos-research.de/fileadmin/migratedNewsAssets/Files/BP_2.2008.pdf
- Lathrop, D., & Ruma, L. (2010). *Open Government: Collaboration, Transparency, and Participation in Practice*. (Eds.). O'Reilly, Sebastopol, CA. ISBN: 978-0-596-80435-0
- Lindroth, M. (2016). The Open Government Partnership in Asia and the Pacific. *The Governance Brief*, 25 (2), 1-8. Access at: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/183320/governance-brief-25.pdf>
- Malodia, S., Dhir, A., Mishra, M., & Bhatti, Z. (2021). Future of e-Government: An integrated conceptual framework. *Technological Forecasting & Social Change*, 173 (1), 102-121. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121102>
- Mosfa, N., & Norouzi, H (2014). Security Environment Management and the Horizon of Regionalism in SAARC. *Politics*, 44(3), 625-642. <https://doi:10.22059/jpq.2014.53368>. [In Persian]
- Noormohammadi, M., Fasihi-Dolatshahi, M.(2018). Application of the Regional Security Complex Theory in the Analysis of Issues and Patterns of Relations in South Asia. *Political and International Approaches*, 10(2), 153-189.[https:// dor.isc.ac/dor /10.1080/1941658X.article_99751](https://dor.isc.ac/dor/10.1080/1941658X.article_99751). [In Persian]
- Relly, J.E., Rabbi, M.F., Jha, H., Pakanati, R., & Sabharwal, M. (2023). *Integrating Social Equity into Right to Information and Access to Information Laws and Policies: Drawing on the Indian Case*. In: Zafarullah, H., Siddiquee, N.A. (eds) Open Government and Freedom of Information. Information Technology and Global Governance. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35863-0_11
- Piattoni., S. (2024). Introduction, The Theory of Multi-level Governance: Conceptual, Empirical, and Normative Challenges Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199562923.003.0001>
- Pinto-Jayawardena, K., Natesan, A., & Faliq, I. (2023). *Open Government and Freedom of Information: The Sri Lankan Experience*. In: Zafarullah, H., Siddiquee, N.A. (eds) Open Government and Freedom of Information. Information Technology and Global Governance. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35863-0_14
- Schillemans, T., & Bjurstrøm, K. (2020). Trust and verification: balancing agency and stewardship theory in the governance of agencies. *International Public Management Journal*, 23 (5), 650-676. <https://doi.org/10.1080/10967494.2018.1553807>
- Shayan, N., Kalejahi, N., Alavi, S., & Ali Zahed, M. (2022). Sustainable Development Goals (SDGs) as a Framework for Corporate Social Responsibility (CSR). *Sustainability*, 14 (12), 1-27. <https://doi.org/10.3390/su14031222>
- Soutullo, J., Stanculescu, C., & Masur., W. (2024). *SOUTH ASIA. Articles 206-207 of the Treaty on the Functioning of the European Union*. Access at: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en>
- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government. How the Entrepreneurial Spirit Is Transforming the Public Sector*. Penguin Books USA Inc., New York.
- Uddin., N. (2021). Open Government: Conceptual Underpinnings, Benefits, and Relationship with SDGs. *Peace, Justice and Strong Institutions*, 9 (6), 1-14. DOI: 10.1007/978-3-319-95960-3

- Wang, X., & Yang, Zh. (2022). Research on the Youth Group's Expectations for the Future Development of self-Media while in the Digital Economy. *Frontiers in Business, Economics and Management*, 3 (3), 43-48. <https://doi.org/10.54097/fbem.v3i3.315>
- Yu, H., & Robinson, D. (2012). The New Ambiguity of Open Government. *Ucla Law Review Discourse*, 17 (8), 178-208.
- Zafarullah, H. (2023). *Lifting the Shroud of Secrecy: State of Open Government and Information Access in Bangladesh*. In: Zafarullah, H., Siddiquee, N.A. (eds) Open Government and Freedom of Information. Information Technology and Global Governance. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35863-0_12